



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

LIFE klimata pasākumu apakšprogramma

Klimata pārmaiņu departamenta
Klimata finanšu un tehnoloģiju nodaļas vecākā eksperte
Sofija Grīnvalde

10.06.2016



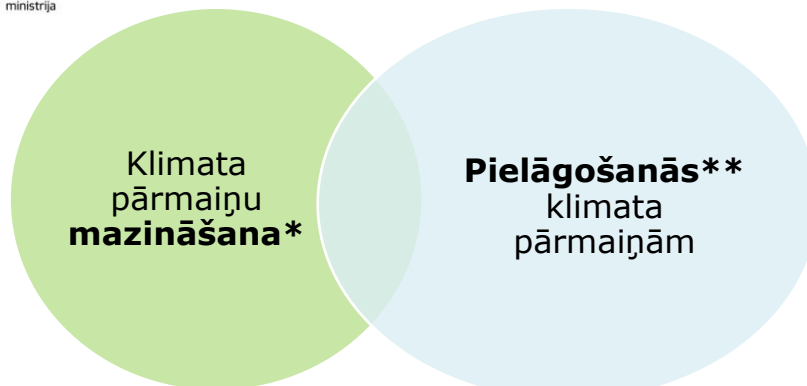
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata politika Latvijā



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata politikas pamatvirzieni



* Siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju ierobežošana un novēršana; oglekļa dioksīda (CO₂) piesaiste; SEG noglabāšana

** Paredzēt negatīvās klimata pārmaiņu sekas, veikt atbilstošus pasākumus, lai iepriekš novērstu vai mazinātu potenciālo kaitējumu, vai klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošana.

3

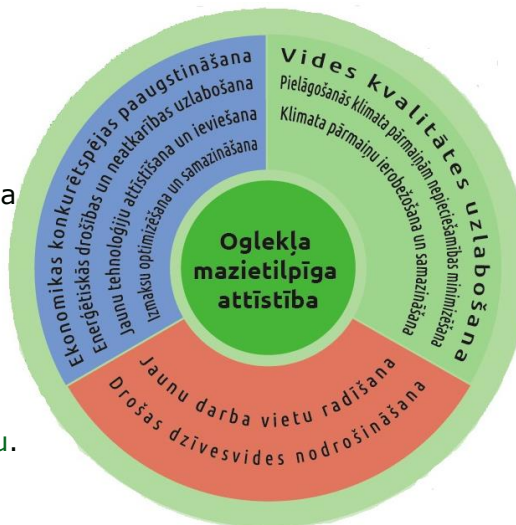


Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Oglekļa mazietilpīga attīstība

Oglekļa mazietilpīga attīstība (*low carbon development*) jeb **OMA** – pakāpeniska pāreja uz oglekļa mazietilpīgu ekonomiku – ekonomiku, kas rada minimālas SEG emisijas.

Pārdomāti īstenotai OMA var būt gan pozitīva ietekme uz **klimatu un vidi**, gan arī uz **ekonomiku un sociālo sfēru**.



4



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pret klimata pārmaiņām noturīga attīstība

Pret klimata pārmaiņām noturīga attīstība nozīmē attīstību, kas ar **pielāgošanās klimata pārmaiņām** (*adaptation*) palīdzību samazina klimata pārmaiņu negatīvās ietekmes (un izmanto klimata pārmaiņu radītās iespējas). Jo ātrāk apzina klimata riskus, jo mazāki iespējamie zaudējumi.



5



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas klimata politikas izstrādē vērā ņemamie aspekti



6



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Nozīmīgākie Latvijas politikas plānošanas dokumenti OMA kontekstā

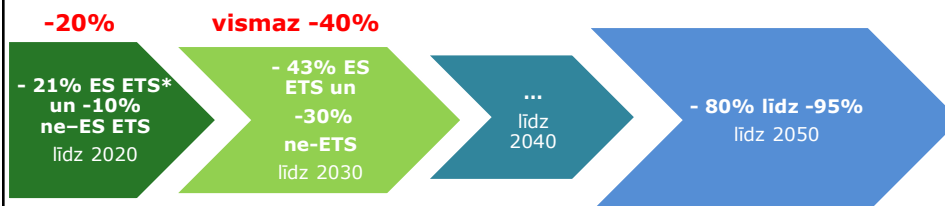
- Latvijas **Ilgspējīgās attīstības stratēģija** līdz 2030.gadam (Saeima, 10.06.2010)
- **Nacionālais attīstības plāns** 2014.-2020.gadam (Saeima, 20.12.2012)
- Latvijas nacionālā **reformu programma ES2020 stratēģijas īstenošanai** (MK, 26.04.2011)
 - **Vides politikas pamatnostādnes 2014-2020.gadam** (MK, 26.3.2014.)
 - **Transporta** attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (MK, 27.12.2013.)
 - Latvijas **Lauku** attīstības programma 2014. – 2020.gadam (MK, 13.02.2015.)
 - **Meža un saistīto nozaru** attīstības pamatnostādnes 2015.-2020.gadam (MK, 05.10.2015)
 - **Atkritumu apsaimniekošanas** valsts plāns 2013.-2020.gadam (MK 21.03.2013.)
 - **Enerģētikas** attīstības pamatnostādnes 2015.-2020.gadam (MK 16.02.2016.)

7



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija


Eiropas Savienība un tās dalībvalstis (arī Latvija) kopš 2013.gada īsteno mērķtiecīgu politiku virzībai uz OMA



- 2008.gadā apstiprināta **Eiropas Klimata un enerģētikas pakotne** 2020.gadam
- 2011.gadā apstiprināts **Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. gadā**
- 2014.gadā apstiprināts **Eiropas Klimata un enerģētikas politikas satvars 2030.gadam (KEPS2030)**. **2016.gadā sākušās sarunas par ES kopējā mērķa sadali starp dalībvalstīm.**

8

* ETS – Emisijas kvotu tirdzniecības sistēma



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas mērķi SEG emisiju ierobežošanai

Mērķi
apstiprināti līdz
2020.gadam.
Pēc 2020.gada
mērķi vēl nav
noteikti.

SEG emisiju
ierobežošanas mērķis
ETS sektorā
-21% līdz 2020
(salīdzinot ar 2005.gadu)

-16 302 000 tCO₂ /gadā

Ikgadējais mērķis - meža
apsaimniekošanas references
līmenis (FMRL)*

SEG emisiju
ierobežošanas mērķis
ne-ETS sektorā
+17% līdz 2020
(salīdzinot ar 2005.gadu)

ETS sektors – lielākās siltumenerģijas un elektroenerģijas iekārtas, emisiju rūpnieciskās iekārtas
Ne-ETS sektors – transports, lauksaimniecība, nelielie rūpniecības uzņēmumi, mājokļu apkure, atkritumu apsaimniekošana u.tml.

* Tīks pārskatīts, ņemot vērā aktuālākos meža nozares datus (vēsturiskos un prognozētos datus).

- Gala patēriņa ietaupījums 2013-2020.gadā **9896 GWh**
- 5,4 Mtoe** kopējais patēriņa samazinājums
- 3%** valstij piederošo ēku platības renovācija ik gadu
- Atjaunojamo energoresursu īpatsvars līdz **40%** (pret 2005), t.sk. **10%** transportā



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas klimata politikas 2014– 2020. gadam galvenie virzieni (I)

1. SEG samazināšana un CO₂ piesaistes nodrošināšana

- ES ETS** darbības nodrošināšana
- Biomasa** ilgtspējīga izmantošana
- CO₂ piesaistes** nodrošināšana meža zemēs un oglekļa saistīšana koksnes produktos ar ilgu kalpošanas laiku
- Ēku** energoefektivitātes uzlabošana
- Apgaisojuma** infrastruktūras energoefektivitātes uzlabošana
- Videi draudzīgas **transporta** infrastruktūras attīstīšana un atjaunojamo energoresursu izmantošana transportā
- Ilgspējīgas saimniecības prakses ieviešana **lauksaimniecībā**
- Atjaunojamo energoresursu** izmantošana enerģijas ražošanā
- Zaļā publiskā iepirkuma** veicināšana
- Oglekļa mazieltīpīgu **tehnoloģiju** attīstīšana un ieviešana
- SEG samazināšanas un CO₂ piesaistes jautājumu **integrēšana** dažādu nozaru politikās un pašvaldību darbībā, t.sk. reģionālu stratēģiju/ plānu izstrādē



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas klimata politikas 2014– 2020. gadam galvenie virzieni (II)

2. Pielāgošanās klimata pārmaiņām

- Klimata pārmaiņu Latvijā modelēšana un integrētas **datu sistēmas** izveide
- Risku un jutīguma **analizēšana un pasākumu identificēšana** pielāgošanās klimata pārmaiņām nodrošināšanai
- Klimata pārmaiņu **monitoringa sistēmas** attīstīšana
- Nacionālās sistēmas pilnveidošana gatavībai un **reaģēšanai** uz klimata pārmaiņu radītajām sekām
- Infrastruktūras nodrošināšana klimata pārmaiņu izraisīto **plūdu risku novēršanai**
- **Krasta erozijas** riska mazināšanas pasākumu ieviešana sabiedriski nozīmīgu infrastruktūras objektu aizsardzībai
- Pielāgošanās klimata pārmaiņām jautājumu **integrēšana** dažādu nozaru politikās un pašvaldību darbībā, t.sk. reģionālu stratēģiju/ plānu izstrāde

11



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas klimata politikas 2014– 2020. gadam galvenie virzieni (III)

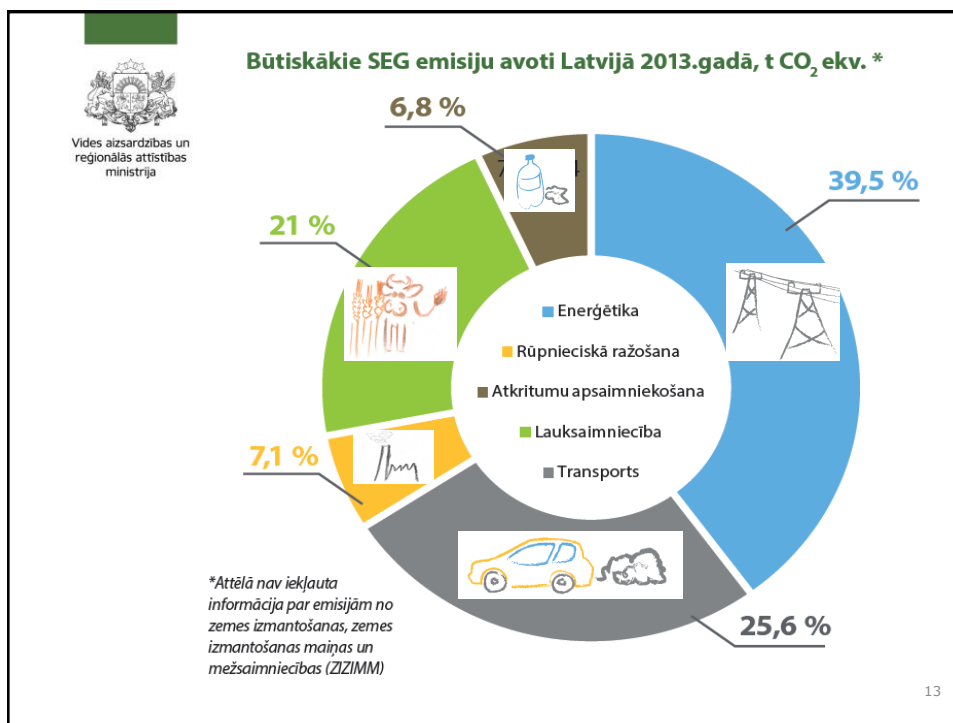
3. SEG emisiju uzskaitē un prognozēšana

- SEG ikgadējās **inventarizācijas sistēmas pilnveidošana** (sevišķi kontekstā ar datiem par zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību)
- Nacionālās sistēmas izveide SEG emisiju un piesaistes **prognozēšanai**
- Latvijas starptautisko **ziņošanas** saistību izpilde

4. Pētījumu īstenošana klimata pārmaiņu, klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām jomās

5. Sabiedrības informēšana un izglītošana

12



Tautsaimniecības sektori, kuri rada SEG emisijas

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Transports

SEG emisijas rodas fosilo degvielu izmantošanas rezultātā. SEG emisijas var samazināt, izmantojot alternatīvās degvielas vai arī minimizējot fosilo degvielu izmantošanu, t.sk. samazinot patēriņu uz nobrauktajiem km un pārvadātajiem cilvēkiem un precēm.

14



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Rūpnieciskā ražošana



SEG emisijas rodas no enerģijas un energoresursu izmantošanas specifisku tehnoloģisko

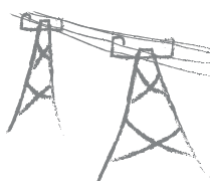
iekārtu darbības nodrošināšanai, piem., dzelzs, cementa, klinkera, kaļķa un keramikas ražošanai, kā arī no atsevišķu aukstuma aģentu (HFC) izmantošanas saldēšanas iekārtās un gaisa kondicionētājos. SEG emisijas var samazināt, uzlabojot enerģijas ieguves un izmantošanas efektivitāti, fosilo energoresursu vietā izmantojot atjaunojamus energoresursus, kā arī novēršot aukstuma aģentu noplūdes.

15



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Energētika



SEG emisijas rodas no siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanas, taču ražošanas apmērus nosaka siltumenerģijas un elektroenerģijas patēriņš. SEG emisijas var samazināt, efektīvāk izmantojot fosilos energoresursus un pārejot no fosilo energoresursu izmantošanas uz atjaunojamo energoresursu izmantošanu, taču visbūtiskāk emisijas var samazināt mājāsaimniecību un komersantu pieprasījuma pēc siltumenerģijas un elektroenerģijas samazināšanās (t.sk. energoefektivitātes uzlabošanās un patēriņa paradumu maiņas rezultātā).

16



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Atkritumu apsaimniekošana



SEG emisijas rodas atkritumu sadalīšanās rezultātā, t.sk. no deponēšanas, kompostēšanas, izgāztuvēm, atkritumu sadedzināšanas un notekūdeņiem. SEG emisijas samazināt var samazinot atkritumu daudzumu, kā arī nodrošinot atkritumu atbilstošu apsaimniekošanu.

17



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Lauksaimniecība



SEG emisijas rodas no mājdzīvniekiem, kūtsmēsliem, minerālmēslu lietošanas, augšņu apstrādes. SEG emisijas var samazināt g.k. nodrošinot kūtsmēslu atbilstošu apsaimniekošanu un optimizējot minerālmēslu lietošanu un augšņu apstrādi, taču būtisku ietekmi var radīt arī pieprasījuma struktūras pēc lauksaimniecības produktiem izmaiņas.

18



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Emisijas

Siltumnīcefekta gāzes (SEG):

Oglekļa dioksīds (CO_2)

Metāns (CH_4)

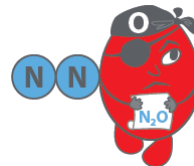
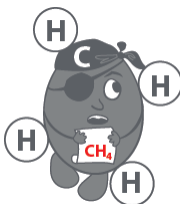
Slāpekļa oksīds (N_2O)

Fluorogļūdeņraži (HFC)

Perfluorogļūdeņraži (PFC)

Slāpekļa trifluorīds (NF_3)

Sēra heksafluorīds (SF_6)



19



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

SEG emitētāji

- Mājokļu sektors
- Rūpniecības sektors
- Publiskais sektors
- Pakalpojumu sektors



Mēs **kats** ar savu rīcību – darbā vai mājās
ikdienā, uzvedību, izvēli, pieprasījumu pēc
precēm un pakalpojumiem radām emisijas



20



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

LIFE projektu konkursa prioritārās tēmas

21



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata pasākumu apakšprogrammas mērķis

Pakāpeniski **virzīties uz oglekļa mazietilpīgu ekonomiku, kas ir noturīga pret klimata pārmaiņām**, stratēģiski liekot pamatus 2020. gada klimata un enerģētikas tiesību aktu kopuma un ES stratēģijas par pielāgošanos klimata pārmaiņām īstenošanai un sagatavot ES klimata politikas uzdevumiem līdz 2030. gadam; **atbalstīt labāku klimata pārvaldību** visos līmeņos, tostarp pilnvērtīgāk iesaistot pilsonisko sabiedrību, NVO un vietējos dalībniekus.

22



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Iesniedzamo projektu veidi (LIFE Regulas 2.pants Definīcijas)

1. **"izmēģinājuma projekti"** (*Pilot*) ir projekti, kuros izmanto tehnoloģiju vai metodi, kas ne iepriekš, ne citur nav tikusi izmantota vai izmēģināta, kuri var nodrošināt iespējamus ieguvumus videi un klimatam salīdzinājumā ar pašreizējo paraugpraksi un kurus turpmāk var izmantot līdzīgās situācijās plašākā mērogā;
2. **"demonstrējumu projekti"** (*Demonstration*) ir projekti, kuros praktiski īsteno, izmēģina, novērtē un izplata darbības, metodoloģiju vai pieejas, kuras ir jaunas vai nav zināmas projekta specifiskajā kontekstā, proti, ģeogrāfiskajā, ekoloģiskajā vai sociālekonomiskajā kontekstā, un kuras līdzīgos apstākļos varētu izmantot arī citur;
3. **"paraugprakses projekti"** (*Best-practice*) ir projekti, kuros izmanto piemērotas, rentablas un mūsdienīgas tehnoloģijas, metodes un pieejas, ņemot vērā projekta attiecīgo kontekstu;
4. **"informēšanas, izpratnes veidošanas un izplatīšanas projekti"** (*Information, awareness and dissemination*) ir projekti, kuru mērķis ir atbalstīt komunikāciju, informācijas izplatīšanu un izpratnes veidošanu Vides apakšprogrammas un Klimata pasākumu apakšprogrammas jomās.

23



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Apakšprogrammas 3 prioritārās jomas, kurās iesniedzami projekti

1. **Klimata pārmaiņu mazināšana**
2. **Pielāgošanās klimata pārmaiņām**
3. **Klimata pārvaldība un informācija**

24



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Mērķi (I)

Klimata pārmaiņu mazināšana [Regulas 14.pants] **un** **Pielāgošanās klimata pārmaiņām** [Regulas 15.pants]

- veicināt politikas un tiesību aktu izstrādi un īstenošanu, tostarp iekļaušanu dažādās politikas jomās, jo īpaši izstrādājot, izmēģinot un demonstrējot politikas vai pārvaldības pieejas, paraugpraksi un risinājumus;
- uzlabot zināšanu bāzi, lai izstrādātu, izvērtētu, uzraudzītu, novērtētu un ieviestu efektīvas darbības un pasākumus un veicinātu zināšanu izmantošanu praksē;
- atvieglot integrētu pieeju izstrādi un ieviešanu, piemēram, attiecībā uz stratēģiju un rīcības plānu vietējā, reģionālā vai valsts līmenī;
- veicināt inovatīvu tehnoloģiju, sistēmu, metožu un instrumentu izstrādi un demonstrēšanu, kas būtu piemēroti atkārtotai, tālāknošanai vai integrēšanai.

25



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Mērķi (II)

Klimata pārvaldība un informācija [Regulas 16.pants]:

- veicināt izpratnes veidošanu par klimata jautājumiem, tostarp vairojot sabiedrības un iesaistīto personu atbalstu Savienības politikas veidošanai klimata jomā, un veicināt zināšanas par ilgtspējīgu attīstību;
- atbalstīt komunikāciju, pārvaldību un informācijas izplatīšanu klimata jomā un sekmēt zināšanu apmaiņu par sekmīgiem risinājumiem un praksi klimata jomā, tostarp veidojot iesaistīto personu sadarbības platformas un organizējot mācības;
- popularizēt un veicināt Savienības klimata tiesību aktu efektīvāku ievērošanu un izpildi, tostarp sekmējot paraugprakses un politikas pieeju izstrādi un izplatīšanu;
- veicināt labāku klimata pārvaldību, paplašinot iesaistīto personu, tostarp NVO, iesaistīšanos politikas apspriešanā un īstenošanā.

26



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata pasākumu apakšprogrammas prioritātes 2016. gadā

Apakšprogrammas prioritārās jomas	Tēmas
Klimata pārmaiņu mazināšana	<ol style="list-style-type: none"> 1. Energointensīvās ražotnes 2. Ozona slāni noārdošo vielu aizstāšana 3. Zemes izmantošana un zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība (ZIZIMM)
Pielāgošanās klimata pārmaiņām	<ol style="list-style-type: none"> 1. ES Pielāgošanās stratēģijā norādītās apdraudētās teritorijas 2. Zaļās infrastruktūras un uz ekosistēmām balstītās pieejas 3. Ievainojamības novērtējumi un pielāgošanās stratēģijas 4. Pilsētvides pielāgošanās veicināšana
Klimata pārvaldība un informācija	Pārvaldība un kapacitātes stiprināšana

27



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata pārmaiņu mazināšanas prioritātes 2016. gadā (I)

1. **Energointensīvās ražotnes** – investīcijas industriālās inovācijās un demonstrācijās, kas nepieciešamas, lai sasniegtu ES klimata un enerģētikas ietvara 2030 mērķus

- Energointensīvās nozares, kas īpaši pakļautas oglekļa pārvirzei
- Emisiju samazinošu inovatīvu/izmaksu efektīvu tehnoloģiju attīstīšana un demonstrācija ražojošās un procesu ražotnēs; sinerģija starp dažādiem uzņēmumiem
- ilgtermiņā nozīmīgu dizaina, demonstrāciju un ieviešanas risinājumu attīstīšana ražošanā vai procesos
- Jaunu SEG samazinošu izejmateriālu izveide, ieviešana

28



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata pārmaiņu mazināšanas prioritātes 2016.gadā (II)

2. Ozona slāni noārdošo vielu (OSNV) aizstāšana ar klimatam draudzīgām alternatīvām, piem., SF₆, NF₃, PFC, HFC izņemšana no saimnieciskās aprites un aizstāšana ar alternatīvām. Piemēri:

- Inovatīvi / demonstrāciju projekti, kuros izmantotas vielas ar zemu globālās sasilšanas potenciālu (gaisa kondicionieri un dzesēšanas iekārtas, siltumsūkņi, elektrosadales iekārtas, elektronikas industrijas ražošanas process...)
- uguns dzesēšanas iekārtu sistēmas, kurās netiek izmantoti haloni (kuģiem un lidmašīnām)
- alternatīvas laboratoriskai un analītiskai OSNV izmantošanai

29



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata pārmaiņu mazināšanas prioritātes 2016.gadā (III)

3. Zemes izmantošanas un zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība (ZIZIMM) – sinerģija starp vides un klimata pasākumiem lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un augsnes izmantošanā. Piemēri:

- Zemes izmantošanas sektorā:
 - Ainavas un zemes pārvaldības stratēģijas/prakse emisiju samazināšanai
 - Vietēju un reģionālu konceptu attīstīšana oglekļa uzglabāšanas potenciāla augsnēs palielināšanai un uzturēšanai
- SEG emisiju monitoringa un uzskaites no zemes izmantošanas:
 - Uzlabot monitoringu un uzskaiti oglekļa krājumiem, plavu un purvu samazināšanās ietekmēm
 - Atbalsts ZIZIMM nozares emisiju uzskaites metodēm

30



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata pārmaiņu mazināšanas prioritātes 2016.gadā (IV)

- Biomasas ilgtspējīga izmantošana:
 - Jaunas pieejas biomasas ilgtspējīgai ražošanai un izmantošanai
 - Transformācija ilgtermiņa oglekļa glabātuvēs
- Lauksaimniecība:
 - oglekļa mazieltipīgas apsaimniekošanas prakses ieviešana, kas veicina transformāciju vai palielina oglekļa uzglabāšanas apjomus organiskajās augsnēs
 - esošo klimata pasākumu (Kopējā lauksaimniecības politikā) analīze un attīstīšana saistībā ar oglekļa sekvestrāciju un oglekļa uzglabāšanas potenciālu

31



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pielāgošanās klimata pārmaiņām prioritātes 2016. gadā (I)

1. ES Pielāgošanās stratēģijā norādītās apdraudētās teritorijas

- Starptozaru, transnacionāls un/vai pārrobežu projekts, kas saistīts ar pielāgošanos plūdiem (krastu līnijas, upju deltas)
- Pilsētvide
- Sausuma skartās teritorijas (ūdens, pārtuksnešošanās, ugunsgrēku riski)

2. Zajās infrastruktūras un uz ekosistēmām balstītās pieejas

3. Ievainojamības novērtējumi un pielāgošanās stratēģijas

32



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pielāgošanās klimata pārmaiņām prioritātes 2016. gadā (II)

4. Urbānās pielāgošanās veicināšana – piemēri:

- Vietējo pielāgošanās aktivitāšu attīstīšana un ieviešana (Mayors Adapt paredz, ka pilsētu attīstību plānošanā jāiekļauj ES pielāgošanās stratēģijas mērķi – <http://mayors-adapt.eu/>;
<http://www.covenantofmayors.eu>;
Latvijas pilsētu pakti <http://www.pilsetumerupakts.eu>)
- Attīstīt un ieviest inovatīvas pielāgošanās tehnoloģijas pilsētvidē ūdens, enerģētikas un būvniecības sektoros
- Zaļās infrastruktūras veicināšana un attīstīšana
- Projekti, kas veicina pielāgošanos klimata pārmaiņām un klimata pārmaiņu samazināšanu, kā arī dabas un bioloģisko daudzveidības saglabāšanu
(sasaiste ar <http://www.covenantofmayors.eu>)

33



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Klimata pārvaldības un informācijas prioritātes 2016. gadā

Projektu mērķim jāietver **pārvaldība un kapacitātes stiprināšana**, nevis tikai apzināšana un www izveide(!!!)

Piemēri:

- Veidot nacionālās klimata un enerģētikas stratēģijas un investīciju programmas 2030.gadam, veicināt labās prakses nodošanu, kvantitatīvu modelēšanas rīki
- Uzlabot monitoringu un ziņošanu (piem., ES ETS ietekmes novērtēšana, ziņošanas sistēma, ...)
- Apmācības ražošanas sektoros klimata likumdošanas ieviešanā ("train the trainers" pieeja)
- Veidot platformas klimata politikas monitoringam, analīzei, novērtēšanai (t.sk. pielāgošanās indikatori, riska komunikācija, pārvaldība, ...)
- Labas prakses apmaiņa un izpratnes uzlabošana par klimata pārmaiņu ietekmēm un pielāgošanās iespējām

34



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Projektu vērtēšanas aspekti (Skatīt *Evaluation guidelines*)

- Projekta ietekme uz vietējo ekonomiku un iedzīvotājiem
- Projekta īstenošanas «CO₂ pēda»
- ES pievienotā vērtība:
 - Veicināta ES klimata politikas mērķu sasniegšana
 - Atbilstība apakšprogrammas prioritātēm un ES politikas prioritātēm
 - Iespējamība projektu atkārtot citur ES
 - Vai projektā ir:
 - daudzfunkcionāls mehānisms, kas uzlabo vides mērķu apvienošanu kādā citā politikas jomā
 - sinerģija ar citiem ES politikas mērķiem
 - Ģeogrāfiskais mērķis – starptautiskās sadarbības un pielietojamības iespējas
 - Zaļais iepirkums
- Citi specifiskie indikatori projekta novērtēšanai

35



Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vadlīnijas un apraksti pieejami šeit:

<http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2016/index.htm>

Jautājumu gadījumā rakstiet: **Sofija.Grinvalde@varam.gov.lv**